

Примљено	01.04.2013.
Орг. јед.	
Вредност	

ОБРАЗАЦ - 7
350/3

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ УРАЂЕНЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ
-обавезна садржина-

свака рубрика мора бити попуњена- (сви подаци уписују се у одговарајућу рубрику, а назив и место рубрике не могу се мењати)

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
1. Датум и орган који је именовao комисију Одлука бр.350/2 од 06.03.2013. године, Наставно-научног већа Природно-математичког факултета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици.
2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен: Др Јово Медојевић , ванредни професор (од 16. марта 2007. год.), Друштвена географија – демографија, Природно – математички факултет Косовска Митровица Проф. др Милена Спасовски , редовни професор (од 1997. год.), Демографија, Географски факултет Београд Др Милан Пунишић , доцент (од 01. октобра 2009 . год), Друштвена географија – демографија , Природно – математички факултет Косовска Митровица
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
1. Име, име једног родитеља, презиме: Саша, Александар, Милосављевић
2. Датум рођења, општина, држава: 28. јун 1981. године, Краљево, Краљево, Република Србија
3. Назив факултета, назив студјског програма дипломских академских студија - мастер стечени стручни назив: Универзитет у Приштини, Природно – математички факултет, Одсек за географију, Дипломирани географ
4. Година уписа на докторске студије и назив студјског програма докторских студија 5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране: Географски факултет Београд, "Врњачка Бања у функцији развоја туризма Србије", Магистар географских наука-туризмологија, 14. јун 2006. године
6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Магистар географских наука-туризмологија
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: "Демографски процеси, прогнозе и пројекције становништва општине Трстеник"

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести краatak садржај са назнаком броја страна, поглавља, слика, шема, графикона и сл.

Докторска дисертација под насловом "Демографски процеси, прогнозе и пројекције становништва општине Трстеник" написана је ћириличним писмом, величина слова 12; на 506 куцаних страна. Број поглавља дисертације је десет. Дисертација садржи 380 графикона, 407 табела у тексту и 32 табеле у прилогу. Табеларно су детаљно приказане све демографске детерминанте у апсолутном и релативном учешћу. У тексту је дато 12 карата на којима је детаљно приказан географски положај, административна организација, путна мрежа, формирање подручја општине, индекси пораста становништва, густине насељености, индекси старења становништва и класификација насеља према броју становника у општини Трстеник.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Структура докторске дисертације садржи поглавља: Увод, Географски положај, Физичко – географске карактеристике као детерминанта демографског развика, Развој насељености у прошлости, Пораст и територијални размештај становништва, Природно обнављање становништва, Миграциона кретања, Структуре становништва, Демографски аспекти породице и домаћинства, Демографске појаве и процеси, Пројекције и прогнозе становништва, Закључак, Географско – статистички преглед броја становника и домаћинства по насељима у општини Трстеник и Литература.

У поглављу **Увод** кандидат је извршио парадигматско и теоријско истраживање постојеће научне литературе о Трстенику. Увид у постојеће научно сазнање о општини Трстеник указује да су досадашња истраживања по свом тематском оквиру, углавном обрађивала физичко–географске карактеристике општине Трстеник и поједине културно-историјске споменике. Представљен је значај истраживања демографских процеса, прогноза и пројекција становништва општине Трстеник. Дефинисан је предмет истраживања који се односи на реалне друштвено-географске и демографске појаве, реалне друштвено-географске и демографске догађаје и реалне друштвено-географске и демографске процесе на простору општине Трстеник (са 47 сеоских насеља, 3 приградска и једним градским насељем). У овом делу дисертације кандидат је дао временско одређење теме, научни циљ истраживања и календар истраживања. Од методолошке апаратуре, као општи методски поступци коришћене су општенаучне методе и статистички метод, а као посебни методи: анализа и синтеза, генерализација, картографски метод, методе за пројекцију становништва (математички метод) и истраживања на терену, са техником непосредног посматрања. У циљу свеобухватног осврта на целокупну демографску проблематику општине; посебна пажња је дата компаративној анализи.

У поглављу **Географски положај** кандидат јасно дефинише положај општине Трстеник у Републици Србији, регионални положај у долини Западне Мораве и представљена је административна подела општине (са насељеним местима и месним заједницама) као и саобраћајне комуникације. Сви положаји су пропраћени адекватним тематским картама.

У поглављу **Физичко-географске карактеристике као детерминанта демографског развика** обрађени су геолошка грађа терена, рељеф и земљиште, климатске карактеристике (у оквиру којих су анализирани температура ваздуха, падавине, влажност ваздуха, облачност, ваздушни притисак, инсолација и ветрови), хидрографске карактеристике (у оквиру којих су представљени најзначајнији хидрографски објекти – река Западна Морава, њене притоке и повшински извори) и биљни и животињски свет.

Кроз поглавље **Развој насељености у прошлости** кандидат прати развој становништва на простору трстеничког краја од најстаријих времена. Насељеност у праисторији прати кроз неолитска налазишта Благодин, Страгари и кроз период владавине Римљана. Средњовекововну насељеност прати кроз успон моравске Србије кнеза Лазара Хребељановића, када се Трстеник 1381. године први пут и спомиње. Насељеност до Првог светског рата се везује за успутну турску паланку – Осаоницу (данас приградско насеље Трстеника). Период између два светска рата се одликује скоковитим друштвено-економским и свеобухватним развојем општине. Насељеност после Другог светског рата карактерише модерна композиција града и брзи индустријски развој (фабрика Прва потолетка). Постанак данашње организације општине илустрован је посебном тематском картом.

У поглављу **Пораст и територијални размештај становништва** кандидат анализира кретање укупне популације општине од првог модерног пописа 1822. године до последњег 2002. године. Сагледани су сви разлози повећања или смањена популације у наведеном временском периоду, како у урбаним тако и у руралним деловима општине. Анализа повећања или смањена популације општине по насељеним местима представљена је тематским картама индекса пораста становништва. Паралелно са кретањем укупне популације праћен је и просторни размештај и густина насељености становништва општине. Размештај становништва и густина насељености представљена је тематским картама густине насељености по пописима.

Поглавље **Природно обнављање становништва** анализира природне компоненте кретања становништва. Кандидат прати компоненте природног кретања становништва од шездесетих година XX века кроз анализу наталитета, морталитета и природног прираштаја становништва. Сагледани су савремени демографски трендови и процеси на простору општине Трстеник. Због комплетности проучавања природних компоненти кретања становништва кандидат је извршио и анализу нупцијалитета (закључених бракова) и диворцијалитета (разведених бракова) на територији општине.

Кроз поглавље **Миграциона кретања** кандидат (кроз имиграцију и емиграцију) прати насеобинску еволуцију простора трстеничке општине од краја XVIII века до данашњих дана. Детаљно су описани правци миграционих кретања становништва које се доселило у трстеничку општину. Извршена је компаративна анализа између аутохтоног и имигрантског становништва, периода када су се доселили и месту порекла становништва на основу резултата пописа из 1961. и 2002. године. У оквиру дневних миграција извршена је анализа дневних миграната запосленог становништва и школског становништва.

Структуре становништва је поглавље кроз које аутор анализира биолошке и социо-економске структуре становништва. У оквиру биолошких структура детаљно је обрађена полна и старосна структура становништва општине. Старосна структура становништва је представљена са старосним пирамидама по пописима из 1981. године, 1991. године и 2002. године због очигледнијег континуираног праћења старосне структуре. Истовремено, извршена је и класификација становништва општине по типологији Gustava Sundbarga, Edvarda Rosseta и Уједињених нација. Упоредни преглед индекса старости становништва општине представљен је тематским картама индекса старења становништва по попису из 1961. године и по попису из 2002. године. У оквиру социо-економских структура кандидат је извршио компаративну анализу економске, образовне, етничке и професионалне структуре становништва по пописним годинама.

У поглављу **Демографски аспекти породице и домаћинства** кандидат прати кретање укупног броја домаћинства од 1948. до 2002. године. Упоредо са кретањем укупног броја домаћинства, кандидат прати и структуралне промене у домаћинствима трстеничке општине (кретање просечног броја чланова домаћинства). Извршена је и анализа пољопривредних домаћинства према броју чланова. Структура породица је анализирана према типу, броју деце и укупном броју деце млађих од 25 година. Са демографског аспекта становања представљени су услови и комунална опремљеност стамбених објеката на подручју општине.

Поглавље **Демографске појаве и процеси** обрађује савремене демографске процесе који су израз демографских промена у прошлости, посебно у другој половини XX века, на које су осим општих развојних чинилаца и услова деловали и многи специфични фактори (привредни, социјални, здравствени, политички). То су процеси депопулације, процеси и промене код природног кретања становништва, процес старења становништва, процеси у економском развоју и процес урбанизације.

У оквиру поглавља **Пројекције и прогнозе становништва** прво су дефинисани теоријско методолошки приступи пројекцијама становништва, извори података и временски оквир пројекција и одрђен је степен поузданости пројекција. Затим су постављене хипотезе (хипотезе о фертилитету становништва, хипотезе о морталитету становништва, хипотезе о миграционом салду). Затим, кандидат представља детаљни демографски развој сваког насељеног места са нагласком на добијене резултате пројекција броја становника до 2031. године. Резултати пројекција становништва по насељеним местима дати су по азбучном реду, за насељена места: Богдање, Божуревац, Брезовица, Бресно поље, Бучје, Велика Дренова, Велуће, Голубовац, Горња Омашница, Горња Црнишава, Горњи Дубич, Горњи Рибник, Грабовац, Доња Омашница, Доња Црнишава, Доњи Дубич, Доњи Рибник, Дубље, Јасиковица, Камењача, Левићи, Лободер, Лозна, Лопаш, Мала Дренова, Мала Сугубина, Медвеђа, Мијајловац, Милутовац, Округлица, Осаоница, Оџаци, Пајсак, Планиница, Пољна, Попина, Почковина, Прњавор, Рајинац, Риђевштица, Риљац, Рујишник, Селиште, Стопања, Страгари, Стублица, Тоболац, Угљарево, Чаири. Пројекције су урађене за градско насеље и укупно за сва сеоска насеља.

Пројекције кретања радног и фертилног контингента становништва урађене су на нивоу општине.

У поглављу **Закључак**, кандидат предлаже и стратешке циљеве у области популационе политике како би се зауставио процес депопулације и процес демографског старења општине.

У поглављу **Литература** наведено је укупно 326 библиографских јединица, од којих је страних 125.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. Прво навести најмање један објављен или прихваћен за објављивање у часопису са ISI листе односно са листе министарства (надлежног за науку) када су у питању друштвено-хуманистичке науке или радове који могу заменити овај услов до 01. јануара 2012. године. У случају радова прихваћених за објављивање таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

Jovo Medojevic, **Sasa Milosavljevic**, Milan Punisic: PARADIGMS OF RURAL TOURISM IN SERBIA IN THE FUNCTION OF VILLAGE REVITALISATION, Human geographies – Journal of Studies and Research in Human Geographies, Vol. 5.1, University of Bucharest, Romania, 2011, pages 93-102, ISSN online: 2067–2284, ISSN print: 1843-6587

Jovo Medojević, Mila Pavlović, **Saša Milosavljević**: Demographic analysis of forced migrations in Kosovo and Metohija from 1999 to 2011, International scientific conference Contemporary Global Demographic Problems: Migrations and Migration policy, Russian Academy of Sciences, Russian State University for the Humanities, Moscow, Russia, 2011, pages 124-135, ISBN: 978-5-7281-1271-6

Саша Милосављевић: Положај Срба на Косову и Метохији након 1999. године, Зборник радова са Међународног научног скупа "Косово и Метохија у цивилизацијским токовима", Филозофски факултет, Косовска Митровица, Србија, 2009, стр. 597 до 605, ISBN:978-86-80273-53-2, ISBN:978-86-80273-49-5 (за издавачку целину)

Саша Милосављевић: Природно кретање становништва Трстеника крајем XX и почетком XXI века, Зборник радова са Међународног научног скупа "Територијални аспекти развоја Србије и суседних земаља", Географски факултет, Београд, 2010, стр. 247-251, ISBN: 978-86-82657-85-9

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Комисија констатује да је значај истраживања демографских процеса, прогноза и пројекција становништва општине Трстеник научни и друштвени. Трајност деловања добијених резултата истраживања у научном смислу имаће дејство на фонд научног сазнања о Трстенику а, у друштвеном значају на дomet постигнутих резултата на решавању друштвених проблема и израду озбиљне националне популационе политике у функцији одрживости становништва на

овом простору. Адекватне и симетричне хипотезе о операционом одређењу резултата истраживања у функцији су стицања новог научног сазнања о становништву Трстеника. Пројекције, прогнозе и хипотезе о демографским процесима на простору општине Трстеник, имају за циљ, отклањање празнина у досадашњим друштвено – географским проучавањима, отклањању противуречности и остваривање вишег нивоа друштвено – географске научне истинитости.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Приказани резултати истраживања су прецизно базирана на званичним статистичким подацима Републичког завода за статистику Србије. Резултати истраживања су дефинисани и обрађени по захтевним статистичким параметрима. За обраду и приказивање статистичких података кориштен је програм Microsoft Office Excel. Приказани, јасно и недвосмислено протумачени, добијени резултати истраживања указују на фундаменталне појаве и карактеристике развоја становништва општине Трстеник и степен њене друштвено-географске и демографске развијености. Истраживања су усмерена како на садашње процесе тако и на кретање становништва у будућности чији су резултати истраживања протумачени кроз пројекције, прогнозе и хипотезе о кретања становништва у општини Трстеник до 2031. године. У циљу потпунијег утврђивања научних законитости, настојало се и да се оде даље од дескрипције друштвено географских и демографских процеса и научно протумаче добијени резултати истраживања ка изналажењу узрочно-последичних веза које су довеле до веома динамичног кретања становништва на простору општине Трстеник.

Приказани и тумачени резултати истраживања идентификују територију општине Трстеник као подручје значајних развојних потенцијала; тако да, добијени резултати истраживања у овој докторској дисертацији, представљају кровне резултате, који могу бити од кључне користи у функцији формулисања стратешких националних докумената са сврхом решавања проблема у државним и општинским институцијама, за потребе националне стратегије и регионалног развоја Републике Србије, националне стратегије одрживог развоја Републике Србије, као и у функцији јаснијег сагледавања стратешких циљева популационе политике на простору општине Трстеник, Расинског округа и Западног Поморавља.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:

Дисертација је написана у складу са наведеним образложењем и садржи све битне елементе:

Тема, докторске дисертације „Демографски процеси, прогнозе и пројекције становништва општине Трстеник“ је научно значајна из разлога што омогућава да се друштвено-географска и демографска истраживања конкретно

спроведу. Тематска истраживања општине Трстеник су научна и друштвена актуелност, значајност теме, корист у изради пројекција и прогноза становништва за сва насељена места општине Трстеник; затим, продуктивност и реалистичност теме.

Предмет истраживања докторске дисертације су реалне друштвено-географске и демографске појаве, реални друштвено географски и демографски догађаји и реални друштвено-географски и демографски процеси на простору општине Трстеник (са 47 сеоских насеља, 3 приградска и једним градским насељем). Смисаоно, појмовно и садржајно, предмет проучавања докторске дисертације су: положај и границе, регионални положај, административна подела, Физичко географске карактеристике као детерминанте демографског развитка, развој насељености у прошлости, насељеност у праисторији, насељеност у средњем веку, насељеност до Првог светског рата, насељеност између два светска рата, насељеност после Другог светског рата, пораст и територијални размештај становништва, број и пораст становништва, густина и концентрација становништва, природно обнављање становништва, паталитет становништва, морталитет становништва, природни прираштај становништва, нупцијалитет и диворцијалитет становништва, миграциона кретања, имиграциона и емиграциона компонента, дневне миграције, структуре становништва, биолошке структуре, полна структура, старосна структура, социо - економске структуре, економска структура, образовна структура, етничка структура, конфесионална структура, демографски аспекти породице и домаћинства, кретање укупног броја домаћинстава, промене у структури и величини домаћинства, демографски аспекти становања, процеси у транзицији природног обнављања становништва, процес депопулације, процеси и промене код природног кретања становништва, процес старења становништва, трендови у економском развоју, процес урбанизације, пројекције становништва, теоријско методолошки приступ пројекцијама становништва, извори података и временски оквир пројекција, величина и тип популације, степен поузданости пројекција, постављање хипотеза, варијанте, хипотезе о фертилитету становништва, хипотезе о морталитету становништва, хипотезе о миграционом салду, резултати пројекција становништва по насељеним местима: Богдање, Божуревац, Брезовица, Бресно поље, Бучје, Велика Дренова, Велуће, Голубовац, Горња Омашница, Горња Црнишава, Горњи Дубич, Горњи Рибник, Грабовац, Доња Омашница, Доња Црнишава, Доњи Дубич, Доњи Рибник, Дубље, Јасиковица, Камењача, Левићи, Лободер, Лозна, Лопаш, Мала Дренова, Мала Сугубина, Медвеђа, Мијајловац, Милутовац, Округлица, Осаоница, Оаци, Пајсак, Планиница, Пољна, Попина, Почковина, Прњавор, Рајинац, Риђевштица, Риљац, Рујишник, Селиште, Трстеник, Стопања, Страгари, Стублица, Тоболац, Угљарево, Чаири, Град Трстеник.

Парцијални приступ проучавању насеља општине Трстеник јасно показују међусобно супротна и карактеристична демографска својства сваког појединачног насеља општине Трстеник.

Временско одређење теме опционо прати хронолошку дистанцу од настаријих писаних извора о становништву Трстеника до 2031. године, за који период су урађене пројекције и прогнозе о кретању становништва општине

Трстеник.

Просторно одређење предмета је Трстеничка општина која са својим 51 насељем и површином од 448 км² чини 16,8 % укупне територије Расинског управног округа.

Квалитативна и квантитативна својства докторске дисертације јасно су дефинисана кроз *циљеве научног истраживања*: научну дескрипцију, научну класификацију и типологију, научно откриће, научно објашњење и научно предвиђање. Основни циљ овог демографског истраживања јесте научно објективан, детаљан, свестаран и потпун опис демографских појава и процеса који се истражују. Први, битан циљ истраживања, јесте, научно откриће релевантних чињеница помоћу којих се са демографског становишта могу утврдити, проучити и објаснити демографске промене и процеси на простору општине Трстеник у другој половини XX и почетком XXI века.

Научни циљ истраживања јесте утврђивање научних законитости, откриће узрока и мотива демографских процеса као и давања прогноза будућег развоја становништва трстеничке општине. У циљу сагледавања демографских процеса трстеничког краја, анализирани су историјско-демографски процеси који су довели до квантитативних и квалитативних демографских промена на простору општине Трстеник. Циљ истраживања је и постављање хипотеза о прогнозама становништва и пројекцијама становништва општине Трстеник.

Календар истраживања и израде докторске дисертације обухвата период од 27. октобра 2009. године до 15. децембра 2012. године.

У оквиру методолошке апаратуре, као општи *методски поступци* коришћене су општенаучне методе и статистички метод, а као посебни методи: анализа и синтеза, генерализација, картографски метод, методе за пројекцију становништва (математички метод) и истраживања на терену, са техником непосредног посматрања. У циљу свеобухватног осврта на целокупну демографску проблематику општине; у раду је посебна пажња дата компаративној анализи.

Статистички метод је примењен код праћења укупне популације, густине насељености, порекла становништва, миграција, економске, образовне, етничке и других структура. Графички метод је коришћен код табеларног приказивања података и код приказивања демографских кретања у виду графикона. Картографски метод је коришћен код израде карата броја становника, густине насељености, величине насеља. Математички метод је примењен код израде пројекција становништва за сва насељена места општине Трстеник.

Поред кабинетског истраживања (desk research), значајни подаци о становништву општине Трстеник прикупљени су радом на терену у директном контакту са локалним становништвом.

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме **ДА**

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе **ДА**

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци

Комисија констатује да је докторска дисертација кандидата мр Саше Милосављевића, под насловом "Демографски процеси, прогнозе и пројекције становништва општине Трстеник", проистекла из оригиналног научно-

истраживачког рада и да је заснована на савременим научним сазнањима са фундаменталним теоријским значајем за друштвену географију и демографију. Дисертација представља оригиналан теоријско-практични модел израде о проблему и предмету истраживања. Имајући у виду доступне литературне податке као и предмет, хипотезе, образложени циљ и резултате истраживања, Комисија је утврдила, да је докторска дисертација под насловом: "Демографски процеси, прогнозе и пројекције становништва општине Трстеник" резултат оригиналног научног рада кандидата и представља вредан и озбиљан научно-истраживачки допринос друштвеној географији и демографији. Такође, Комисија констатује да је примењивост и корисност резултата докторске дисертације високо примењива и у друштвено-географској теорији и у друштвено-географској пракси.

4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања

X ПРЕДЛОГ:

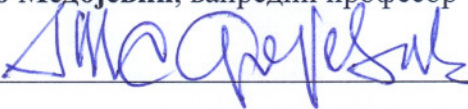
На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:

- да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана **ДА**
- да се докторска дисертација враћа кандидату на дораду (да се допуни односно измени) **НЕ**
- или да се докторска дисертација одбија **НЕ**

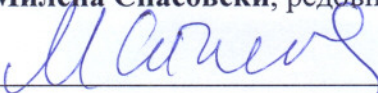
НАВЕСТИ ИМЕ И ЗВАЊЕ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

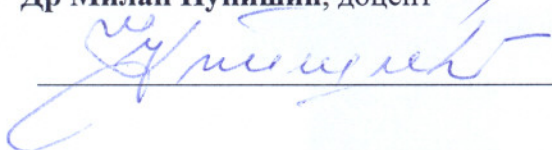
Др Јово Медојевић, ванредни професор



Проф. др Милена Спасовски, редовни професор



Др Милан Пунишић, доцент



НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.